

Спрем ли подкрепата за науката, най-много ще загуби България

С уникална инициатива ФНИ представя резултатите от 140 проекта

Интервюто взе
Зина СОКОЛОВА

Проф. Вайсилов, наскоро представихте отчет за дейността на Фонд „Научни изследвания“ за 2018 г. Кои са по-важните резултати?

– Миналата година средствата, с които разполагаме от държавния бюджет, бяха в размер на 15,7 млн. лв. Допълнително бяха отпуснати с ПМС още 8 млн. лв. за нови конкурси. Така бюджетът ни стана 23,7 млн. лв., което на практика е увеличение с почти 50%. Това ни позволи, както всяка година, да обявим конкурси с приблизително еднакво финансиране. Основната цел на конкурсите е да се подпомогнат научните изследвания във всички области, за да се поддържа компетентността на българската научна общност, като цяло. Ако се фокусираме само в едно, две или три направления, останалите може да се загубят с времето.

– Има ли нещо ново в обявяваните конкурси?

– Имахме четири основни конкурса през 2018 г. Единият беше за фундаментални научни изследвания, другият – за фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства. Това са шест предизвикателства,

определени в Националната стратегия за развитие на научните изследвания в България 2017 – 2030 г. Третият беше за фундаментални изследвания на млади учени и постдокторанти и четвъртият – за българска научна периодика. От конкурса за фундаментални научни изследвания са финансирани 105 проекта, от които 59 са с базови организации в БАН, а 36 – с базови организации от висшите училища. Има 6 проекта към институти на Селскостопанската академия и 4 – към центрове за обществено здраве към Министерството на здравеопазването. В по-голямата част от проектите, освен базовите организации, участват и партньорски организации.

По-особеното тази година е допълнителният конкурс за научни изследвания по обществени предизвикателства. По него са финансирани 49 проекта. Парите са разпределени горе-долу по равно между проекти с базови организации институти на БАН и висшите училища. Финансирани са 24 проекта на висши училища и 23 – на институти на БАН. Като сумираме проектите по обществени предизвикателства и по фундаменталните изследвания, се получава горе-долу същият брой финансирани проекти като предходната година. Така се осъществи идеята да имаме някакво стабилно ниво на проектно финансиране и колегията да бъде спокойна, че когато са необходими средства, може се подготви проект и да се кандидатства.

При младите учени са финансирани 51 проекта, но те са по-малки по раз-

Проф. Георги Вайсилов
е изтъкнат български учен, председател на Хумболтовия съюз в България до 2015 г., а сега негов почетен член. Носител е на наградата „Питагор“ за утвърден учен в областта на природните науки и математиката. От 2015 г. оглавява Фонд „Научни изследвания“.

мер – там се дават 20 хил. лв. за 2 години, докато другите проекти са по 120 хил. лв. за 3 години, но и с големи колективи. В конкурсите за млади учени доминират висшите училища с 24 проекта, 20 са на институти на БАН, 5 – на Селскостопанската академия, и 2 – на други научни организации.

Имаме още няколко вида проекти. Два от тях са във връзка с участието на България в ЦЕРН, регламентирано с ПМС. Финансираме научните и техническите разходи на участващите български научни колективи. Имаме и няколко редовни конкурса – за съфинансиране на научни проекти по програма COST. Кандидатстването за тях е през цялата година. Правим конкурс, с който се финансират научни издания, както и програма за съфинансиране на международни научни прояви. От няколко години активно участваме в научните програми на ЕРА-НЕТ. Те са свързани с Европейското изследователско пространство и частично се финансират от ЕС. Преди участвахме в една програма, сега броят им се увеличи – вече са около 10 в различни научни области, и продължаваме да разширяваме участието си. Благодарение на тези проекти Фондът беше определен като втората публична организация по размер на финансиране в България от

„Хоризонт 2020“. Първата е Столичната община.

– Как вървят дейностите по отчитане на проектите?

– Миналата година са отчетени 171 проекта на междинен или на финален етап на оценяване. Броят публикации в рамките на отчетния период на тези проекти е около 1580. Съществена част от тези публикации идват от двата проекта с ЦЕРН. От 171 проекта 118 са получили най-високата оценка при оценяването.

При новите проекти от миналата година направихме и друга статистика. В общо 193 финансирани проекта има около 2000 участници – от тях 20% са млади учени, по 16% са докторанти и постдокторанти и 7% са студенти.

Получахме информация от Web of Science за броя публикации, в които е отбелязано, че проектите са финансирани от ФНИ. От информацията, която имаме, най-много са публикации от проекти на БАН, следват тези от Софийския университет, Медицин-

ския университет – София, Химикотехнологичния и металургичен университет и Техническият университет – София. През 2017 и 2018 г. има увеличение на публикациите с около 70 спрямо 2016-а година.

– Какви са основните цели на комуникационната стратегия на Фонда?

– Комуникацията на науката и финансирането е компонент на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в България 2017 – 2030 г. Миналата есен по решение на Изпълнителния съвет на Фонда се изготви специална комуникационна стратегия. Тя беше одобрена през октомври и започнахме серия от дейности. Първо представихме резултатите от три големи проекта на държавните университетски научноизследователски комплекси: на МУ – София, на ТУ – София, и на Софийския университет. Комуникационната стратегия има няколко цели, но основната е да покаже, че Фондът финансира научни проекти, които дават положителни резултати. Използваме различни механизми. Първият е представяне на успешни проекти по различни тематички. Другият е участието ни в Софийския фестивал на науката, където имаме за първи път шанд. Интересна е и съвместната инициатива с Факултета по журналистика и масови комуникации на СУ да се подготвят млади журналисти още като студенти за комуникация на науката.

Много е важно обществото да разбере необходимостта от наука и нейното адекватно финансиране. Ако престане финансирането на научните изследвания в България, световната наука сигурно ще загуби нещо, но най-много ще загуби нашата държава, защото няма да имаме компетентни специалисти в отделните научни области. Затова е необходимо да се поддържа достатъчно високо ниво в различни области и част от това поддържане са проектите, които финансира Фондът.

– Разкажете повече за партньорството с Китай?

– Преди около 3 години на поредната, 15 сесия на двустранната комисия по научно и техническо сътрудничество в Нанджин, Китай, се взе решение да опита нов тип проекти.

На стр. 18

Научен маратон

Седмичната на бенефициентите е предизвикателна инициатива на ФНИ. Идеята е всички проекти от една конкурсна сесия да представят своите резултати. Става дума за около 140 проекта. Подбрани са по периода на отчитане на първия етап, в случая до края на юли. Всеки, който има желание, може да дойде и да се запознае с резултатите от тези проекти. Представянето им ще продължава от понеделник до петък по две научни области на ден. Програмата ще бъде публикувана на страницата на ФНИ – <https://www.fni.bg>.

Проектите са групирани по научни области. Представянето им ще започва от 9 ч. и ще продължава понякога и до 19 ч. – в два от дните

в конферентната зала на Софийския университет, а в останалите три дни – в големия салон на БАН, в Медицинския университет – София, и в Техническият университет – София.

„Подобна инициатива правим за първи път и се надявам да разберем какъв ще бъде отзвукът сред колегията – пояснява проф. Вайсилов. – Преследваме и друга цел – различните колективи да видят какво правят колегите им, да се почувстват като една общност, да обменят опит.“

Спрем ли подкрепата...

От стр. 17

Те са изследователски, а не само за поддържане на двустранни сътрудничества.

Бе фиксирано, че сумата на такъв проект трябва да бъде около 200 хил. долара от всяка страна, като ще се финансират един или два проекта. През май т.г. обявихме двата проекта, които ще се финансират. Единият от тях е за разработване на интернет платформа от ново поколение. На тази база ще бъдат проектирани „Интелигентна система за контрол на качеството на въздуха“, както и „Интелигентна система за повсеместно здравеопазване“ – за предоставяне на здравни услуги на различни категории пациенти. Платформата ще бъде в състояние да предоставя силно персонализирани услуги, достъпни чрез всякакъв тип мобилни устройства. Другият проект е „Устойчиво управление на неприятели и болести

в ябълкови градини в България и Китай на базата на прецизни екологични методи за контрол“.

Интересното е, че и двата проекта са с български организации от Пловдив затова и подписването на договорите с научните колективи и университетите направихме там.

За следващата подобна конкурсна сесия, която ще проведем през 2019–2020 г., предстои да договорим с Китай още три проекта. Миналата седмица получихме и покана от Китайската национална фондация за естествени науки да се включим в инициативата на президента на КНР за глобално икономическо развитие „Един пояс, един път“. Китайската фондация ще получи значително финансиране в рамките на тази инициатива в размер на 30 млн. долара. Изпълнителният съвет на ФНИ даде съгласие за включване в инициативата, така че очакваме развитие и в тази посока.